

Een Hamlet: Karel Vingerhoets

Karel Vingerhoets
– Hamlet –
(Nieuw Ensemble
Raamtheater) –
Foto Herman
Selleslags

Geen rol uit het “klassieke” repertoire roept zo’n mythologie op als Hamlet, de Deense prins uit Shakespeares stuk met die naam.

Van romantische, melancholische dromer tot politiek symbool, voor Hamlet is er steeds een “passende interpretatie” gevonden naargelang van de dramaturgische behoeften van de omgeving en de tijd waarin hij ten tonele gevoerd werd. In dit nummer twee Hamlet-besprekingen, twee Hamlet-universa ook. Eén van de (anti-)helden komt aan het woord: over de rol, over het stuk, over de acteur Karel Vingerhoets.

Soms lees je over een jong veelbelovend acteur “dat hij binnenkort wel eens een briljante Hamlet zou kunnen zijn”. Is de rol van Hamlet een hoogtepunt voor een acteur?

Karel Vingerhoets: “Nee, zo voel ik het absoluut niet aan. Die idee is een erfenis uit de romantiek. Hamlet is wel een zeer complexe rol en geeft een duizendvoud aan mogelijkheden die ieder acteur tegelijk bevredigen en frustreren. Het werk eraan houdt nooit op: je doet een poging, een benadering van de rol, van heel het vak tegelijk, maar je voelt dat dat nooit gedaan is. Dat heb ik nog nooit zo gevoeld, dat je zelf in het niet verdwijnt tegenover de mogelijkheden die geboden worden door het personage. Je kiest een weg, samen met de regisseur, en je gaat er een eind op, zover je kan, maar je voelt nog duizend wegen die eraan lopen. Het publiek voelt dat

trouwens ook. Je kan met die rol nooit iedereen tevreden stellen, want er komen ook mensen met duidelijke verwachtingen naartoe. Sommigen vinden die bevestigd, anderen komen bedrogen uit. Met name de schooljeugd – het Raamtheater speelt voor scholen, om den brode – heeft dat probleem niet, zij komen als onbeschreven bladen en reageren geweldig goed.”

“Bij Hamlet is datgene wat de rol losmaakt ook veel minder afhankelijk van de lijn van het verhaal, die je alles klaar en duidelijk vertelt, in de meeste stukken. Hier ben je losgeslagen en je hebt die vele mogelijkheden die ontstaan, dat is heel vreemd.”

In welke mate is Hamlet actueel?

“Shakespeare zal altijd actueel zijn. Hij is een poëtisch raadsel, hij is op zoveel verschillende manieren te vergroten, door het vergrootglas van elke tijd. Elke tijd zal er de raadselachtige diamant in terugvinden. Bij Hamlet voel je, zoals bij vele grote literaire of filmpersonages, bij vele grote helden, een streven naar integriteit, dat altijd actueel zal blijven: elke tijd heeft behoefte aan dat beeld van integriteit, elke samenleving hunkert daar toch naar? Wat denk ik bij ‘Te zijn of niet te zijn’? Als men het mij vraagt, weet ik het niet, als men het mij niet vraagt, weet ik het. Ik kan het tonen, ik kan alleen maar een antwoord geven in de voorstelling op de vraag wat Hamlet actueel maakt.”

Boodschappenlijstje

Hamlet is, volgens de traditie, het stuk van de grote monologen, die anders heten te functioneren dan in om het even welk ander stuk.

“Ik voel die zogenaamde typische Hamlet-monologen niet zo speciaal. De monoloog bestaat voor mij niet, er is altijd de dialoog met het publiek. Ik ben niet gediend van de romantische idee van de monoloog als fixatie van de melancholie. Wat wel vreselijk boeiend is bij Shakespeare, is die structuur van het spel in het spel in het spel... etc. Tooneelstuk in toneelstuk, monoloog in

monoloog, een gruwelijk spelletje is dat wat Shakespeare speelt. Zoals die Russische poppetjes die je uit elkaar kan halen.”

“Een week voor de première in het Raamtheater zag ik op TV *To be Hamlet*. Ik haatte daarin de Amerikaanse aanpak, dat psychologisme, dat mekaar opvrijen. Ik geloof niet in dat ‘één worden met de psychologie van het personage’, ik geloof dat acteren techniek is, techniek en nog eens techniek. Technè betekent toch kunst in het Grieks. Je moet als het ware een boodschappenlijstje kunnen opmaken terwijl je speelt. Bij *Arme Cyrano* bv. ging dat na 150 keer spelen, terwijl je toch een maximaal effect weet los te krijgen bij de toeschouwer. Bij Richard Burton in dat programma – de enige interessante Hamlet-vertolker die er in aan het woord was – zag je die monoloog als dialoog met het publiek: niets achtergehouden, haast Brechtiaans.”

“Ik was door dat programma ontzettend gepakt, we repeteerden in helse omstandigheden, ik had geen innerlijke rust. Ik maakte bv. ook mee wat Burton zei, dat hij wakker werd met een zin uit *Hamlet* en de gedachte ‘Tiens, zo had ik het nog niet bekeken.’ Dat versta ik helemaal. Zo zie ik trouwens ook de werking van een ensemble: een voortdurende verandering in de voorstelling, binnen het frame waar iedereen zich aan houdt, dat is mijn zoeken. Elke voorstelling als werkvoorstelling, telkens moet je je meten aan je tegenspelers, niet als een concurrentieel gebeuren, maar als een echt spel.”

“In *Hamlet* ben je overgeleverd aan de mechanismen van de geschiedenis, dat scheidt het drama, en niet het mechanisme van één individu, of dat nu Claudius, Polonius, Horatio of Fortinbras is. Je moet de fataliteit van het gebeuren ondergaan, en die reacties en de gevoelens die ermee samenhangen laten zien. Je holt de gebeurtenissen achterna: je rolt een tapijt uit voor je voeten, je geeft het telkens weer een duwtje, tot je de tekeningen ontdekt op dat tapijt: dat is naar mijn gevoel wat je voelt wanneer je zo’n rol speelt. Dat je eigenlijk gespeeld wordt.”

Klaas Tindemans